แนวทางการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำความผิดฐานฉ้อโกง: กรณีการหลอกลวงทางโทรศัพท์นอกราชอาณาจักร

Guidelines For Suppressing Transnational Crimes: A Case Study on Fraudulent Call Scams from Abroad

ปิยวัฒน์ เกียรติก้อง* และ สฤษดิ์ สืบพงษ์ศิริ
คณะอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

Piyawat Giatgong* and Sarit Suebpongsiri
Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University

Received: March 21, 2025 | Revised: May 22, 2025 | Accepted: May 30, 2025

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาสถานการณ์การหลอกลวงทางโทรศัพท์ ปัญหาและแนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรณีการหลอกลวงทางโทรศัพท์ นอกราชอาณาจักร โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม มีผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งสิ้น 40 คน ใช้การวิเคราะห์แก่นสาระและอภิปรายผลการวิจัยตามแนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยาและความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์การหลอกลวงทางโทรศัพท์มาจากภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยอาชญากรอาศัยข้อจำกัดของกฎหมายแต่ละประเทศ ความสามารถขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการป้องกันและปราบปรามเกิดจากปัจจัยด้านขีดความสามารถของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ความร่วมมือระหว่างองค์การและความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเสนอแนวทางการป้องกันและปราบปราม 11 แนวทาง แต่ละแนวทางมีทั้งระยะเร่งด่วนกับระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) สำหรับการแก้ไขปัญหาในระดับโครงสร้าง มีข้อเสนอแนะที่สำคัญควรปรับปรุงพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 182/2566 เพื่อให้ทันต่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พัฒนาขีดความสามารถของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อรองรับการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ

คำสำคัญ: อาชญากรรมข้ามชาติ, การหลอกลวงทางโทรศัพท์, การป้องกันและปราบปราม

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (corresponding author); email: mou1248@yahoo.com

Abstract

This research aims to study the situation of transnational crimes, call scams the challenges faced in combating it, and potential solutions for its prevention and suppression. The research employed qualitative methods, including documentary research, non-participant observation, in-depth interviews, and a focus group discussion, with a total of forty participants. Thematic analysis was used to interpret the findings based on criminological theories and global cybersecurity frameworks. The study revealed that call scam was influenced by Thailand's geopolitical position and that of its neighboring countries. Criminals exploited the legal limitations of different jurisdictions and developed their methods continuously. Major obstacles to prevention and suppression included the limited capacity of Royal Thai Police, weaknesses in legal frameworks and enforcement, and inadequate cooperation between domestic and international organizations. The study proposed eleven preventive and suppressive measures, categorized into urgent and long-term solutions, to address structural issues. Key recommendations included updating relevant laws; Immigration Act, B.E.2522 (1979), Emergency Decree on Measures for the Prevention and Suppression of Technological Crimes, B.E.2566(2023) and Directive of the Royal Thai Police No.182/2566 (2023) to keep pace with evolving technological crimes, enhancing the capacity of the Royal Thai Police, and strengthening international cooperation to combat transnational crimes effectively.

Keywords: transnational crimes, call scam, prevention and suppression

บทนำ

การฉ้อโกงด้วยการหลอกลวงทางโทรศัพท์ส่วนใหญ่เป็นอาชญากรรมข้ามชาติ สำหรับประเทศไทยเรียกว่า แก๊งคอลเซ็นเตอร์ แต่นานาชาติมีการเรียกที่แตกต่างกัน เช่น การโทรหลอกลวงผ่านหมายเลขโทรศัพท์ว่า คอลสแกม (Call Scam) ซึ่งการหลอกลวงทางโทรศัพท์นั้นถูกพัฒนาเป็นรูปแบบออนไลน์ (Online Scam) โดยใช้โทรศัพท์เป็นเพียงอุปกรณ์เชื่อมโยงกับเครือข่ายสาธารณะเพื่อการหลอกลวง จึงเป็นอาชญากรรมที่ใช้พื้นที่ออนไลน์ในการกระทำความผิดที่กระทำตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไป มีการทำงานเป็นแก๊งและมีเครือข่ายอยู่หลายประเทศ เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 (Office of the Council of State, 2013) จึงจัดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ

ภูมิภาคอาเซียนมีอาชญากรรมข้ามชาติเป็นเครือข่ายที่ใช้ประโยชน์จากความเหลื่อมล้ำของระบบกฎหมายที่แตกต่างกันและความซับซ้อนทางภูมิศาสตร์ที่ตรวจสอบได้ยาก (Wong, 2024) เป็นตัวเร่งให้เติบโต ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา ซึ่งทั้ง 3 ประเทศมีคาสิโน ขณะที่ประเทศไทยคาสิโนยังผิดกฎหมาย ทั้งนี้กัมพูชาเป็นประเทศที่มีความโดดเด่นด้านคาสิโนที่เติบโตและขยายตัวมาถึงปัจจุบันโดยเฉพาะบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา อีกทั้งคาสิโนในอาเซียนนมักถูกเชื่อมโยงกับอาชญากรรมข้าม

ชาติในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะในประเทศที่มีการควบคุมธุรกิจคาสิโนไม่เข้มงวดหรือมีช่องโหว่ ทำให้กลุ่มหลอกลวงใช้ชื่อหรือภาพลักษณ์ของคาสิโนเป็นเครื่องมือเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ จากความไม่เข้มแข็งในการกำกับดูแลและควบคุม จึงเป็นสาเหตุให้กลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติมองเห็นโอกาสในการเช่าใช้พื้นที่บางส่วนของคาสิโนเป็นที่ทำการของสแกมเมอร์

อาชญากรรมดังกล่าวส่งผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจและสังคมไทยเป็นอย่างมาก จากหลายๆ กรณีมีคนไทยทั้งที่เต็มใจเข้าทำงานและที่แจ้งว่าถูกหลอกเข้ามาทำงานกับกลุ่มหลอกลวงอย่างต่อเนื่องโดยในช่วงปี 2563-2567 ข้อมูลการขอความช่วยเหลือของคนไทยที่แจ้งว่าถูกหลอกไปทำงานผิดกฎหมายในกัมพูชาและถูกส่งตัวกลับประเทศมากกว่า 1,000 คน ทั้งนี้ยังมีผู้ต้องหาตามหมายจับอีกมากกว่า 200 คน (The Office of Police Attache', Royal Thai Embassy, Phnom Penh, 2024) ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้สร้างความเสียหายทั้งในระดับบุคคลและระดับประเทศ จากสถิติพบว่ามีประชาชนตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวงที่สูญเสียทรัพย์สินคิดเป็นมูลค่าถึง 74,893,134,395 บาท ตั้งแต่ 1 มีนาคม 2565-31 ตุลาคม 2567 มูลค่าเฉลี่ย 77 ล้านบาทต่อวันและมีการแจ้งความมากถึง 708,141 เรื่อง (Cyber Crime Investigation Bureau, 2024) จากปัญหาดังกล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่าการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่การปราบปรามยังไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นถึงปัญหาสำคัญดังที่กล่าวมา จึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรณีการหลอกลวงทางโทรศัพท์นอกราชอาณาจักร

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษา สถานการณ์ ปัญหาในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรณีการหลอกลวงทางโทรศัพท์ นอกราชอาณาจักร

2) เพื่อศึกษาแนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรณีการหลอกลวงทางโทรศัพท์ นอกราชอาณาจักร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยอธิบายกรอบที่แสดงขั้นตอนการวิจัย ตามที่ปรากฏดังภาพที่ 1

ทบทวนวรรณกรรม

1) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมทฤษฎีอาชญาวิทยาและการป้องกันอาชญากรรม ที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

(1) ทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity Theory) เป็นทฤษฎีของมาร์คัส เฟลสัน (Marcus Felson) และลอร์เรน โคเฮน (Lawrence E. Cohen) ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรมกับสิ่งแวดล้อม (Cohen & Felson, 1979) ที่มี 3 องค์ประกอบ

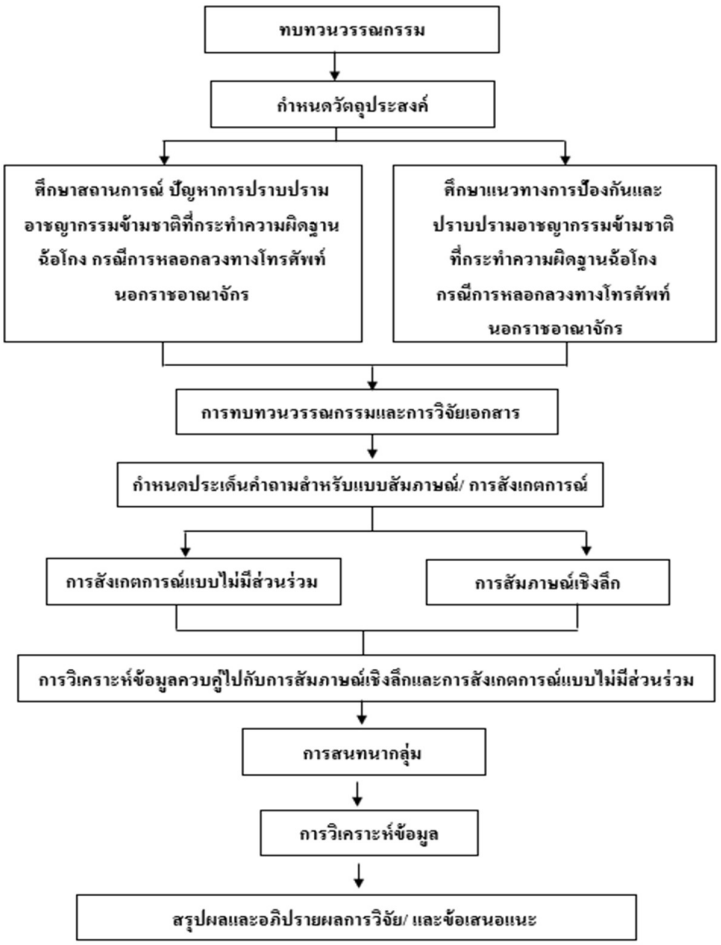

ภาพที่ 1 กรอบแสดงขั้นตอนการวิจัย

1.1) ผู้กระทำความผิดหรือกลุ่มหลอกลวงเห็นถึงช่องโหว่ของเทคโนโลยีจึงนำทักษะและความสามารถทางเทคโนโลยีของตนเองที่สูงกว่าเหยื่อที่เป็นเป้าหมายมาใช้เพื่อก่ออาชญากรรม

1.2) ผู้เสียหายหรือเหยื่อที่เป็นเป้าหมายของกลุ่มหลอกลวงทางโทรศัพท์มาจากคุณลักษณะ 4 ประการ คือ (1) คุณค่าของเป้าหมายจากมุมมองของกลุ่มหลอกลวงทางโทรศัพท์เห็นโอกาส (2) ความเฉื่อยของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีทักษะไม่มากพอหรือการมีเทคโนโลยีที่ไม่ดีพอสำหรับขัดขวางผู้กระทำความผิดได้ (3) การมองเห็นการเปิดเผยตัวตนหรือข้อมูลส่วนบุคคลของเป้าหมายต่อผู้กระทำความผิดมีเพิ่มขึ้น และ (4) การเข้าถึงตำแหน่งทรัพย์ของเหยื่อที่เพิ่มความเสี่ยงหรือทำให้ง่าย

1.3) การขาดผู้พิทักษ์ที่มีความสามารถปกป้อง จากขีดความสามารถของผู้บังคับใช้กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงความร่วมมือในทุกระดับยังไม่สามารถทำได้ดี

(2) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่การกระทำความผิด (Space Transition Theory: STT) พัฒนาโดยใจชันการ์ (Jaishankar, 2008) เพื่ออธิบายว่า พฤติกรรมทางอาชญากรรมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ระหว่างพื้นที่กายภาพและพื้นที่ไซเบอร์ บุคคลที่ปกติอาจไม่กระทำผิดในโลกแห่งความเป็นจริง (Physical Space) แต่กลายเป็นอาชญากรในโลกไซเบอร์ (Cyberspace) เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางดิจิทัลมีลักษณะที่ช่วยเอื้อต่อพฤติกรรมอาชญากรรม เช่น (1) อาชญากรจะไม่สามารถข่มขู่เหยื่อโดยตรงในโลกกายภาพ แต่ใช้โลก

ไซเบอร์เป็นเครื่องมือด้วยการปลอมแปลงหมายเลขโทรศัพท์ (Caller ID Spoofing) ให้ดูเหมือนโทรมาจากหน่วยงานทางการ เช่น ตำรวจ หรือธนาคาร เพื่อให้เหยื่อกลัวและหลงเชื่อ (2) การใช้โทรศัพท์หลอกลวงผู้เสียหายและเริ่มขยายไปใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ และว็อทส์แอป เนื่องจากยากต่อการตรวจสอบและผู้ให้บริการส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบ

(3) ทฤษฎีแรงกดดัน (Strain Theory) หลักมาจากอาชญากรรมเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันของโครงสร้างทางสังคม ทำให้ชนชั้นล่างหรือกลุ่มคนยากจนเกิดอาชญากรรมมากกว่าชนชั้นกลาง อาชญากรรมเกิดขึ้นเมื่อเผชิญกับแรงกดดันทางสังคมหรือเศรษฐกิจที่ทำให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามวิถีทางที่ถูกต้องได้ (Merton, 1938) จึงเป็นทฤษฎีที่อธิบายได้ว่า แรงกดดันที่เกิดจากปัจจัยทางสังคม เพราะความยากจนหรือการขาดโอกาสในชีวิตที่หลายคนตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีโอกาสจำกัด อาจเลือกใช้วิธีผิดกฎหมาย หรือใช้การหลอกลวงเพื่อบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ เช่น (1) แรงกดดันทางเศรษฐกิจคนที่ไม่มีงาน จึงไปทำงานกับกลุ่มหลอกลวง (2) แรงกดดันทางสังคม ทำให้คนที่รู้สึกว่าการทำงานสุจริตไม่สามารถทำให้ร่ำรวยเร็วเท่าการโกง (3) การสูญเสียโอกาส จากการที่ไม่มีโอกาสทางการศึกษาจึงเลือกที่สมัครงานที่ไม่ต้องใช้คุณวุฒิซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นงานที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น

(4) ทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) ตั้งสมมติฐานว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้มีเหตุผลและตัดสินใจเลือกกระทำผิดโดยพิจารณาจากความเสี่ยงและผลตอบแทน (Cornish & Clarke, 1986) ดังนั้นการกระทำทุกอย่างตั้งอยู่บนพื้นฐานด้านเศรษฐศาสตร์ ที่ผู้กระทำความผิดประเมินปัจจัยต่างๆ เช่น โอกาสในการถูกจับกุม กับผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับและความสามารถในการหลบหนี ก่อนที่จะตัดสินใจกระทำความผิด ส่วนใหญ่ทฤษฎีนี้ถูกนำมาใช้อธิบายการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

2) กฎหมายและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติ การหลอกลวงทางโทรศัพท์ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 และ พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พระราชกำหนด มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566 และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 182/2566

3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

INTERPOL (2024) พบว่า เครือข่ายอาชญากรรมทางการเงิน การฉ้อโกงทางการเงินมักดำเนินการโดยกลุ่มผู้กระทำผิดที่ทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายซึ่งระดับของการจัดองค์กรมีตั้งแต่โครงสร้างที่เป็นระบบสูงไปจนถึงกลุ่มอาชญากรรมที่มีลักษณะหลวมๆ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลรวมถึงประกาศและข้อมูลเผยแพร่ของอินเตอร์โพลเกี่ยวกับความผิดที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงทางการเงิน

Luo (2024) การศึกษาโครงสร้างองค์กรของอาชญากรรมไซเบอร์ในจีนพบว่า มีอาชญากรไซเบอร์ที่มีโครงสร้างและแนวทางการดำเนินงานที่เลียนแบบบริษัทที่ถูกกฎหมายอย่างมาก ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและแบบก้อนหิมะ รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ในภูมิภาคต่างๆ ของจีน

Luong, et al. (2019) พบว่า อาชญากรรมไซเบอร์ในเวียดนามกำลังเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับพฤติกรรมการกระทำผิดที่ซับซ้อนและซ่อนเร้นมากขึ้น การรับมือกับภัยคุกคามจากอาชญากรรมไซเบอร์ถือเป็นความท้าทายที่สำคัญ เนื่องจากเวียดนามยังขาดนโยบายด้านบุคลากรและเทคโนโลยีที่ดี ใช้การวิจัยเอกสารจากข้อมูลทางการและรายงานของเวียดนาม โดยวิเคราะห์บทบัญญัติสำคัญของเวียดนามในการต่อสู้กับอาชญากรรมเทคโนโลยีขั้นสูงและประเมินกรอบกฎหมาย รวมถึงบทบาทของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย

Uthayo, et al. (2020) ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย รวมทั้งการศึกษาการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ พบว่าผู้บังคับใช้กฎหมายในระดับสถานีตำรวจที่ขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติและการสืบสวน ขาดแคลนผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐานทางดิจิทัล ปัญหาด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ปัญหาด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ขาดแนวทางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในลักษณะคู่มือ

Chitsawang, Tunneekul, & Chitsawang (2020) ผลการศึกษาพบว่า องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเป็นอาชญากรรมอาชีพเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี แบ่งงานกันทำอย่างชัดเจนคือ มีศูนย์กลางการกระทำผิดและมีเครือข่ายในการกระทำผิด 5 ประการคือ กลุ่มคอลเซ็นเตอร์ กลุ่มม้าถอนเงิน กลุ่มจัดหาบัญชีธนาคารหรือบัตรอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มจัดการทางการเงินหรือโพยก๊วนและกลุ่มผู้ที่อยู่เบื้องหลังในการกระทำผิด การหลอกลวงเหยื่อโดยใช้โทรศัพท์ผ่านระบบวีโอไอพีรวมทั้งอินเทอร์เน็ต เนื้อหาในการสนทนา ใช้จิตวิทยาในการหลอกลวงและกระบวนการมีความรวดเร็ว โดยจะไม่ตั้งศูนย์การหลอกลวงเหยื่อในประเทศเดียวกับที่เหยื่ออยู่ โดยใช้วิจัยเชิงเอกสารและวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและแบบก้อนหิมะจำนวน 18 ราย

อย่างไรก็ตาม การศึกษาแนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรณีการหลอกลวงทางโทรศัพท์นอกราชอาณาจักร ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎีอาชญาวิทยา แนวคิดการป้องกันอาชญากรรมร่วมกับแนวคิดด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อให้ได้มุมมองนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยใช้วิธีเฉพาะเจาะจงและแบบก้อนหิมะ ใช้เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้ (1) ความเกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัย เป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่สัมพันธ์กับประเด็นวิจัย (2) ความรู้หรือความเชี่ยวชาญ เป็นผู้มีประสบการณ์ที่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี (3) ความสามารถในการให้ข้อมูล เป็นผู้ที่สามารถอธิบายและสื่อสารข้อมูลในประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษาได้ และสามารถแสดงความคิดเห็นและเล่าเรื่องในเชิงลึกได้ (4) ความสมัครใจในการให้ข้อมูล เต็มใจและยินดีที่จะให้ข้อมูลโดยไม่มี

แรงกดดัน และเข้าร่วมวิจัยตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ได้ (5) ความหลากหลายของข้อมูล ทั้งผู้บังคับใช้กฎหมาย ภาครัฐและเอกชน ซึ่งมีทั้งผู้ที่ปฏิบัติงานในประเทศไทยหรือในกัมพูชา (6) ความสามารถในการเข้าถึง เป็นผู้ที่เข้าถึงได้โดยไม่เป็นอันตรายต่อตัวผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งหมด 40 คนคือ สัมภาษณ์เชิงลึก 30 คน และสนทนากลุ่ม 10 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมายจำนวน 23 คน กลุ่มผู้ประสานงานชายแดนจำนวน 6 คน และกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐด้านความมั่นคง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้านผู้ประสานงาน และผู้ปฏิบัติงานในภาคธุรกิจ 11 คน

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 4 ลักษณะ คือ (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมเอกสารในระดับทุติยภูมิที่มีข้อมูลสำคัญในช่วงปี 2563-2568 (2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม เป็นระยะเวลา 1 ปี (3) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจงและแบบก้อนหิมะและ (4) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มทำหลังจากการวิจัยเอกสาร การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว จำนวน 10 คน ในเดือนมกราคม 2568

3) เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ที่เป็นแนวคำถามสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง ที่กำหนดประเด็นคำถามหลักในการวิจัยในลักษณะที่เป็นคำถามปลายเปิด

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการตีความจากถ้อยคำของผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการลดทอนข้อมูลที่ได้ ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล และเทคนิคการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยมุ่งเน้นการระบุรูปแบบหรือธีมตามประเด็นที่ศึกษาแล้วค้นหารูปแบบ จากนั้นทำการทบทวนและปรับปรุงธีมแล้ว จึงทำการกำหนดและตั้งชื่อธีมเพื่อการนำเสนอผลการวิเคราะห์

5) ข้อพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยนี้ได้คำนึงถึงข้อพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยได้ผ่านการรับรองโครงการวิจัยโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยรังสิต ตามเอกสารรับรองโครงการวิจัย (Certificate of Approval) เลขที่ RSUERB2024-102 ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2567 และได้อธิบายรายละเอียด ของงานวิจัยและสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัยตามหลักจริยธรรมการวิจัยก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รักษาความลับของข้อมูลการวิจัยที่จะกระทบถึงบุคคลหรือหน่วยงานและจะลบทำลายทันทีเมื่อเสร็จ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการเก็บข้อมูลการวิจัยเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม มีดังต่อไปนี้

1) สถานการณ์อาชญากรรมข้ามชาติ การหลอกลวงทางโทรศัพท์ มีดังนี้

(1) ภูมิรัฐศาสตร์ไทยและกัมพูชาผลการวิจัยพบว่า ผู้กระทำความผิดใช้พื้นที่ออนไลน์และพื้นที่บริเวณชายแดนรอบประเทศไทยเป็นฐานในการกระทำความผิด เพราะเป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบางในการบังคับใช้กฎหมาย และด้วยความแตกต่างของกฎหมาย คาสิโนเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายในกัมพูชา พบมากบริเวณชายแดน ซึ่งมีการให้เช่าพื้นที่บางส่วนของคาสิโนเป็นที่ทำการของสแกมเมอร์ นอกจากนี้บริเวณรอบคาสิโนยังมีอาคารที่สแกมเมอร์ใช้เป็นฐานในการหลอกลวง ซึ่งมีคาสิโนตั้งอยู่ถึง 7 จุดผ่านแดน จาก 8 จุดผ่านแดน เนื่องจากอีกหนึ่งจุดผ่านแดนเป็นด่านที่ใช้เพื่อการขนส่งทางการค้า โดยที่จุดผ่านแดนคลองลึก-ปอยเปตมีคาสิโนมากที่สุด รองลงมาคือ จุดผ่านแดนบ้านผักกาด-ไพลิน และยังมีอีก 2 จุดที่มีคาสิโนมาก ได้แก่ จุดผ่านแดนบาวิท-หุงบิ่ญ ที่ติดกับประเทศเวียดนามและในจังหวัดพระสีหนุ สำหรับในพนมเปญมีเพียง 1 แห่งที่ได้รับอนุญาต คือ นากาเวิลด์ (Naga world) ขณะเดียวกันในปัจจุบันสแกมเมอร์ มีการกระจายตัวไปรอบกรุงพนมเปญโดยไม่ได้ตั้งอยู่ในคาสิโนอย่างเช่น จังหวัดกันดาล กำปงสะปือ กำปอต และไพรแวง เป็นต้น

(2) รูปแบบอาชญากรรมผลการวิจัยพบว่า เป็นรูปแบบที่ใช้เทคโนโลยีและความแตกต่างของกฎหมายกระทำการ ในปัจจุบันกัมพูชามีการจำกัดการออกใบอนุญาตการพนันออนไลน์ แต่ก็ยังมีการลักลอบเปิดโดยใช้ใบอนุญาตที่หมดอายุในรูปแบบต่างๆ ที่ทำเป็นกลุ่มบุคคลเพื่อให้ได้ผลประโยชน์จำนวนมากตามองค์ประกอบขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่โครงสร้างเป็นกลุ่มหลอกลวงซึ่งมีฝ่ายต่างๆ (ก) นายทุนต่างชาติที่ส่วนใหญ่เป็นคนจีน ที่เป็นเจ้าของหรือที่เรียกว่า บอส (ข) กลุ่มลูกน้องที่มีทั้งคนไทยและต่างชาติที่สนับสนุน เช่น ล่ามที่สื่อสารภาษาจีนได้ ทำหน้าที่ประสานกับบอส (ค) กลุ่มที่จัดการทางการเงิน มีหน้าที่จัดหาบัญชีม้า โพยก๊วน โยกย้ายเงินไปหลายๆ บัญชีเพื่อหลบเลี่ยงการตรวจสอบและฟอกเงิน (ง) กลุ่มจัดหาคนไทยไปร่วมขบวนการ จะทำหน้าที่ประกาศเพื่อหาคน โดยใช้เฟซบุ๊กเช่น เพจทำงานปอยเปต รับสมัครคนไปทำงานด้วยค่าตอบแทนสูงๆ มีคนพาข้ามแดนโดยใช้ช่องทางธรรมชาติเพื่อเข้าปอยเปตที่เป็นฐานที่ใหญ่ที่สุดฝั่งที่ติดชายแดนไทยแล้วกระจายไปตามจังหวัดต่างๆ ของกัมพูชา (จ) กลุ่มคนไทยที่ร่วมขบวนการ ที่ทำหน้าที่โทรศัพท์มาหลอกคนไทย และ (ฉ) กลุ่มคนเปิดบัญชีม้าหรือกลุ่มสแกนหน้า

(3) แผนประทุษกรรมของผู้กระทำความผิด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มหลอกลวงมีแผนประทุษกรรมต่อผู้เสียหายดังนี้ (1) แผนที่ใช้ความโลภของผู้เสียหาย (2) แผนที่ใช้จิตวิทยาในการพูดให้เกิดความกลัว (3) แผนที่อ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ความไม่รู้ในการหลอก และ (4) แผนที่ใช้ความโดดเดี่ยวหรือความเหงาของผู้เสียหาย แล้วปลอมภาพโปรไฟล์สร้างความน่าเชื่อถือและความจริงใจ เมื่อผู้เสียหายไว้ใจก็จะเริ่มการหลอก ซึ่งมีชื่อเฉพาะ ว่าการหลอกลวงให้รักแล้วลงทุน (Hybrid scam)

(4) สภาพเศรษฐกิจของผู้เข้าร่วมกระทำความผิด ผลการวิจัยพบว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพเศรษฐกิจทำให้คนไทยจำนวนหนึ่งที่ต้องการหารายได้ ประกอบกับคนในยุคดิจิทัล มักใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นเพื่อสมัครงาน ขณะที่องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจะประกาศรับสมัครงานผ่านแอปพลิเคชันบนสื่อ

สังคมออนไลน์ อย่าง เฟซบุ๊ก ติ๊กต็อก โดยเสนอว่างานแค่รับโทรศัพท์ค่าตอบแทนสูง บางคนรู้ว่าเสี่ยงแต่ก็ต้องไปเพื่อหารายได้

(5) เทคโนโลยีในการกระทำผิด ผลการวิจัยพบว่า เทคโนโลยีในการกระทำผิดขององค์กรอาชญกรรมข้ามชาติใช้มี 2 ส่วนคือ (1) เทคโนโลยีขั้นพื้นฐานทั่วไปอย่างโทรศัพท์และแอปพลิเคชันในสื่อสังคมออนไลน์ (2) เทคโนโลยีขั้นสูง พบว่า มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคมอย่างเช่น การใช้ระบบวีโอไอพีเป็นการโทรศัพท์ด้วยอินเทอร์เน็ต การใช้ซิมบอกซ์ หรือใช้รถติดตั้งเสาสัญญาณปลอมเพื่อส่งข้อความให้ผู้เสียหายเชื่อว่าเป็นการส่งข้อความจริงจากบริษัทผู้ให้บริการเครือข่าย รวมถึงเทคโนโลยีทางการเงินและอื่นๆ

2) ปัญหาในการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรณีการหลอกลวงทางโทรศัพท์ นอกราชอาณาจักร

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการปราบปรามมี 5 ด้าน แต่ละด้านจะมีหลายปัญหา ได้แก่

(1) ปัญหาด้านขีดความสามารถของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่าปัญหาที่เป็นอุปสรรคประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่

1.1) ขีดความสามารถของผู้บังคับใช้กฎหมาย พบว่า พนักงานสอบสวนในระดับสถานีตำรวจยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับคดีและโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่สืบสวนในระดับสถานีตำรวจมีทักษะความเชี่ยวชาญไม่มากพอเกี่ยวกับการสืบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานทางดิจิทัล รวมถึงทักษะเกี่ยวกับเทคโนโลยีขั้นสูง และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงินดิจิทัล และที่สำคัญคือ จำนวนของเจ้าหน้าที่สืบสวนและพนักงานสอบสวนในระดับสถานีตำรวจไม่เพียงพอ และหน่วยงานเฉพาะทางทั้งตำรวจ สืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและหน่วยที่เกี่ยวข้องก็ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับปริมาณคดี

1.2) ขีดความสามารถทางเทคโนโลยี พบว่า เทคโนโลยีที่สนับสนุนการปฏิบัติงานในหน้าที่ประจำมีหลายระบบแต่ละระบบไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างสมบูรณ์ ไม่สามารถดึงข้อมูลมาใช้สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ได้ ทำให้ต้องทำงานซ้ำซ้อน ไม่มีฐานข้อมูลสำคัญทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ส่วนเทคโนโลยีที่สนับสนุนการปราบปราม สำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่มีหรือมีไม่เพียงพอ

1.3) ขีดความสามารถการบริหารงาน พบว่า (1) ขาดแนวทางการปฏิบัติที่เป็นคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน (SOP) ในทุกระดับทั้งงานสอบสวน สืบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน การประสานงานระหว่างหน่วยงานระหว่างประเทศ (2) ขาดเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนและตรวจพิสูจน์หลักฐานเฉพาะด้าน (3) ขาดการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถไปดำรงตำแหน่งตามสายงาน (4) ขาดการพัฒนาและการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเฉพาะทางทั้งด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการสืบสวนและภาษาต่างประเทศ (5) ขาดเนื้อหาในหลักสูตรและขาดการฝึกปฏิบัติในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสืบสวนสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจและนักเรียนนายสิบตำรวจ (6) งานสืบสวนสอบสวน ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อประสานและติดตามพยานหลักฐาน (7) ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ในการปฏิบัติงานในทุกด้าน (8) ขาดการมอบหมายและติดตามงานที่ดี

(2) ปัญหาด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ผลการวิจัยพบว่า พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566 มีปัญหาในการนำไปใช้ คือ (1) การ

กำหนดนิยามความหมายและอำนาจหน้าที่และการรวบรวมพยานหลักฐานไม่ครอบคลุมและชัดเจน (2) บทลงโทษไม่สูงพอ ไม่ครอบคลุมการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ไม่มีมาตรการในการระงับการให้บริการหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ (3) การตีความเพื่อนำกฎหมายไปบังคับใช้ (4) ไม่มีมาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางการเงิน (5) กระบวนการคืนเงินผู้เสียหายเป็นไปอย่างล่าช้า ส่วนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มที่แจ้งว่าตนเองเป็นเหยื่อ ขณะที่การบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ยังทำได้ไม่เข้มงวดและขาดการบังคับใช้กฎหมายในการตรวจจับการข้ามแดนที่ผิดกฎหมาย อีกทั้งคำสั่งการปฏิบัติงานในการปราบปรามฯ ไม่ชัดเจน

(3) ปัญหาด้านความร่วมมือพบว่า ปัญหาที่เป็นอุปสรรคประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

3.1) ปัญหาความร่วมมือภายในองค์กร พบว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหลายหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามและคดีมีความซับซ้อน ส่วนใหญ่แยกส่วนกันทำ ขาดการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน และความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีน้อย

3.2) ปัญหาความร่วมมือระหว่างองค์กร พบว่า การปราบปรามเมื่อมีคดีจะต้องประสานเพื่อหาพยานหลักฐานประกอบสำนวนซึ่งจะเกี่ยวข้องกับภาคเอกชนเป็นสำคัญ จึงพบว่าปัญหาที่เป็นอุปสรรคคือ การประสานขอผลการตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมการเงินและการตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลการใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ใช้เวลานาน ขณะที่การประสานกับองค์กรภาครัฐ หน่วยงานกำกับดูแลผู้ให้บริการโทรคมนาคมนั้นพบว่า การขอความร่วมมือกับองค์กรที่กำกับดูแลภาคเอกชนเป็นไปอย่างล่าช้าเนื่องจากหลายปัจจัย

3.3) ปัญหาความร่วมมือระหว่างประเทศพบว่า (1) การใช้รูปแบบความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ รูปแบบการประสานไม่ชัดเจน ใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล จึงทำให้ต้องมีปรับเปลี่ยนบ่อย (2) ความแตกต่างในการสั่งการของทั้งสองประเทศที่ต่างกัน โดยกัมพูชาเป็นการสั่งการจากบนลงล่าง แบบรวมศูนย์กลาง ทำให้ต้องใช้เวลาในการประสานงาน (3) การแบ่งส่วนราชการที่แตกต่างกันสำนักงานตำรวจแห่งชาติกัมพูชาและสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นหน่วยงานระดับกรมเท่ากัน ทำให้ต้องประสานงานหลายหน่วย (4) ความสัมพันธ์ในทุกระดับของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทั้งสองประเทศยังไม่แนบแน่น (5) วัฒนธรรมในการทำงานแตกต่างกัน ผู้ปฏิบัติงานต้องใช้หลักของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อน

(4) ปัญหาด้านผู้เสียหายพบว่าขาดความรู้เท่าทันอาชญากรเป็นจำนวนมาก

(5) ปัญหาด้านผู้กระทำความผิดหรือแจ้งว่าตนเป็นเหยื่อ เกิดจากการที่ผู้ที่เข้าทำงานร่วมกับกลุ่มหลอกลวงส่วนใหญ่ข้ามแดนผิดกฎหมาย และเมื่อจะเดินทางกลับก็จะแจ้งกับทางการไทยว่าถูกหลอกลวง

3) แนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรณีการหลอกลวงทางโทรศัพท์ นอกราชอาณาจักร

ผลการวิจัยพบ 11 แนวทางจากการสังเคราะห์จากปัญหา 5 ด้านที่กล่าวมาข้างต้นดังนี้

(1) แนวทางพัฒนาขีดความสามารถของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมี 3 แนวทางแต่ละแนวทางแบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนและระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) ประกอบด้วย

1.1) แนวทางการยกระดับขีดความสามารถ ในระยะเร่งด่วน พบว่ามีวิธีการคือ (1) การจัดฝึกอบรมเฉพาะด้าน ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือ On the Job Training (2) โครงการแลกเปลี่ยนความรู้และฝึกอบรมร่วมกับองค์กรบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ (3) พัฒนาการสืบสวนสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานให้ครบองค์ประกอบความผิดกฎหมายองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

ระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) พบว่ามีวิธีการ (1) โครงการแลกเปลี่ยนความรู้และฝึกอบรมร่วมกับองค์กรบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ (2) พัฒนาหลักสูตรในสถาบันหลัก (Pre-service Training) (3) พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม (In-service Training) และ(4) พัฒนาห้องปฏิบัติการจำลองเพื่อฝึกเจ้าหน้าที่ (Cybercrime Simulation Lab)

1.2) แนวทางการพัฒนาหรือการประสานความร่วมมือทางเทคโนโลยี ซึ่งระยะเร่งด่วน พบว่ามีวิธีการได้แก่ (1) ปรับปรุงระบบ TPO (2) ประสานความร่วมมือเพื่อใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือ เพื่อสนับสนุนการสืบสวน (3) ประสานการใช้งานระบบ I-24/7 สนับสนุนการปฏิบัติงานในหน่วยที่บังคับใช้กฎหมาย

ระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) พบว่ามีวิธีการ ได้แก่ (1) พัฒนาระบบสร้างฐานข้อมูลกลางและการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (2) ประสานความร่วมมือเพื่อใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการสืบสวนสอบสวน (3) จัดหา Hardware/ Software ด้านสื่อสารโทรคมนาคมและเทคโนโลยีทางการเงินดิจิทัลขั้นสูง (4) พัฒนาระบบการวิเคราะห์ข้อมูลอาชญากรรม ตรวจจับ และคาดการณ์แนวโน้มอาชญากรรมและฐานข้อมูลผู้ต้องสงสัยที่ใช้ร่วมกันได้แบบเรียลไทม์

1.3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงาน ในระยะเร่งด่วนพบว่ามีวิธีการคือ (1) พัฒนา และมอบหมายให้มีเจ้าหน้าที่สืบสวนอาชญากรรมเทคโนโลยีประจำทุกสถานี (2) ปรับปรุงการใช้กองทุนเพื่อการสืบสวนสอบสวนการป้องกันและปราบปรามกระทำความผิดทางอาญาเพื่อรองรับค่าใช้จ่ายการสืบสวนในต่างประเทศ (3) จัดทำแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน (SOP)

ระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) พบว่ามีวิธีการดังนี้ (1) พัฒนาการคัดเลือกและบรรจุตามคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีและภาษา (2) กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่สืบสวนอาชญากรรมเทคโนโลยีประจำ บก. / ภ.จว (3) วิเคราะห์และแต่งตั้งพนักงานสอบสวนให้สอดคล้องกับปริมาณคดี (4) ปรับปรุงจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับลักษณะและปริมาณคดี และ (5) ปรับปรุงการเบิกจ่ายให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน และ(6) ปรับปรุงจัดสรรวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ตามภาระงาน

(2) แนวทางด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย พบว่าแนวทางที่สำคัญมี 2 แนวทาง โดยแต่ละแนวทางมีวิธีการแบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนและระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) ได้แก่

2.1) แนวทางด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายพบว่า ระยะเร่งด่วนมีวิธีการคือ แก้ไขคำสั่ง 182/2566 ให้สนับสนุนการปฏิบัติงานได้จริง ส่วนในระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) พบว่ามีวิธีการได้แก่ (1) ปรับปรุงพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566 ประกอบด้วย แก้ไขกำหนดนิยามความหมายและอำนาจหน้าที่ของผู้บังคับใช้กฎหมายและการรวบรวมพยานหลักฐาน แก้ไขและเพิ่มบทลงโทษ (2) ปรับปรุงพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 การแก้ไขและเพิ่มบทลงโทษ มาตรา 62 และ (3) ปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 มาตรา 29

2.2) แนวทางหรือมาตรการชีลชายแดนพบว่า ระยะเร่งด่วน มีวิธีการคือ (1) การตั้งจุดตรวจเข้ม (2) การจัดทำฐานข้อมูลบุคคลเฝ้าระวัง (3) การลาดตระเวนร่วมกับหน่วยงานความมั่นคง (4) ระบบการคัดกรองคนเข้า-ออกที่เข้มงวด (Border Control) (5) การบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 (ม.37-38) (6) การกำหนดโทษสูงสุดตามมาตรา 62 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 (7) การตรวจสอบและลงโทษเจ้าหน้าที่ที่เอื้อกับผู้กระทำความผิดอย่างเข้มงวด ส่วนในระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) พบว่า มีวิธีการได้แก่ (1) การใช้เทคโนโลยีเฝ้าระวัง (2) การตรวจสอบและลงโทษเจ้าหน้าที่ที่เอื้อกับผู้กระทำความผิด และ (3) สร้างแนวป้องกันการข้ามประเทศผ่านช่องทางธรรมชาติ

(3) แนวทางด้านความร่วมมือพบว่ามี 3 แนวทางโดยแต่ละแนวทางมีวิธีการหรือขั้นตอน 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนและระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) ประกอบด้วย

3.1) แนวทางพัฒนาความร่วมมือภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติพบว่า ในระยะเร่งด่วนและระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) มีวิธีการคือ การทำงานภายใต้ ศปอส.ตร.ผ่านการสั่งการอย่างเป็นเอกภาพ (Unity of Command) และมีทิศทาง/แผนงานเดียวกันร่วมกัน (Unity of Direction)

3.2) แนวทางพัฒนาเครือข่ายร่วมมือแบบบูรณาการพบว่า ในระยะเร่งด่วนมีวิธีการได้แก่ (1) สร้างกลไก/ ช่องทางประสานงาน ปฏิบัติร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ (2) สร้างมาตรการที่เป็นวาระแห่งชาติ ส่วนระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) มีวิธีการคือ จัดตั้ง “ศูนย์เฝ้าระวังแบบบูรณาการ”และ สร้างมาตรการที่เป็นวาระแห่งชาติในระดับรัฐบาล

3.3) แนวทางพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศพบว่า ในระยะเร่งด่วนมี (1) การพัฒนาแบบแผนการประสานงาน (Protocol) ระหว่างไทย-กัมพูชา (2) สร้างความสัมพันธ์ทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ สำหรับระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) มีวิธีการ ได้แก่ (1) สร้างความสัมพันธ์แบบ"Win-Win Solution (2) สร้างความสัมพันธ์แบบ Trust-Building & Information Sharing (3) ประสานความร่วมมือผ่านองค์การระหว่างประเทศ (ASEANAPOL, Interpol, Europol, FBI, และ UNODC) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวทางการดำเนินคดี (4) จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือที่สามารถดำเนินการได้จริง

(4) แนวทางการสร้างความตระหนักรู้และทักษะในการรับมือกับอาชญากรรมข้ามชาติพบว่า ในระยะเร่งด่วนมีวิธีการ ได้แก่ (1) ประชาสัมพันธ์ทุกระดับให้ตรงกับผู้รับสารถึงระดับชุมชน เช่น ในระดับหมู่บ้านผ่านเสียงตามสาย (2) ใช้ช่องทางตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (3) ใช้ Stand In สร้างความตระหนักรู้ถึงการกระทำผิดจะได้รับโทษสูงสุด (4) จัดทำแคมเปญให้ความรู้ เช่น วิดีโอสั้น อินโฟกราฟิก หรือการอบรมเกี่ยวกับการรับมือ และในระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) พบว่ามีวิธีการ ได้แก่ (1) ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และพัฒนารูปแบบ เนื้อหาและสื่อที่เหมาะสมและสอดคล้องกับช่วงเวลา (2) ใช้ช่องทางตำรวจชุมชนสัมพันธ์

(5) แนวทางด้านผู้กระทำความผิดหรือแจ้งว่าตนเองเป็นเหยื่อ พบว่ามี 2 แนวทาง โดยแต่ละแนวทางมีวิธีการหรือขั้นตอน 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนและระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) ประกอบด้วย

5.1) แนวทางการตรวจสอบการคัดกรองเหยื่อและการแสวงหาข้อเท็จจริง ด้วยกระบวนการคัดกรองที่เข้มงวด จัดทำฐานข้อมูลผู้ลักลอบเข้าออกประเทศผิดกฎหมายหรือผู้ต้องสงสัยที่เชื่อมโยงกันทุกด่านตรวจคนเข้าเมือง

5.2) แนวทางการตรวจสอบแรงงานที่ไปทำงานในกัมพูชาโดยผิดกฎหมาย โดยผ่านด่านคัดกรองแรงงานไปทำงานต่างประเทศเพื่อตรวจสอบใบอนุญาตทำงานวิธีการ ได้แก่ (1) สำนักงานแรงงานจังหวัดชายแดนจัดเก็บข้อมูลผู้ที่ข้ามไปทำงาน (2) ตรวจสอบการประกาศรับสมัครงานที่สุ่มเสี่ยงผ่านสังคมเครือข่ายออนไลน์ และในระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) ควรมีการเพิ่มด่านตรวจแรงงาน ณ จุดผ่านแดนทุกจุด

อภิปรายผล

ทฤษฎีเปลี่ยนแปลงพื้นที่ (Space Transition Theory) สามารถนำมาใช้อธิบายการกระทำความผิดได้จากการที่พื้นที่ทางกายภาพที่ใช้ในการหลอกลวงได้เปลี่ยนไปยังพื้นที่ดิจิทัล (Jaishankar, 2008) เพราะการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงที่เป็นอาชญากรรมข้ามชาตินั้นใช้การหลอกลวงผ่านทางโทรศัพท์ที่ใช้ดิจิทัลหรือเครือข่ายออนไลน์เพื่อหลอกลวงผู้เสียหายในประเทศไทยจากประเทศเพื่อนบ้าน และจากการที่สถานะทางสังคมและสิทธิด้านต่างๆ ปิดกั้นโอกาสในการแสวงหารายได้สำหรับเลี้ยงชีพ ผู้กระทำความผิดจึงต้องปรับตัวโดยการใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายในการหารายได้ ซึ่งสอดคล้องตามทฤษฎีความกดดัน (Strain Theory) ขณะที่ทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) ที่ผู้กระทำความผิดจะประเมินปัจจัยต่างๆ เช่น โอกาสในการถูกจับกุม ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ และความสามารถในการหลบหนี ก่อนที่จะตัดสินใจกระทำความผิดซึ่งส่วนใหญ่นำมาใช้อธิบายการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ (Cornish & Clarke, 1986) จากการที่กลุ่มที่หลอกลวงส่วนใหญ่อยู่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาที่มีข้อจำกัดในการติดตามจับกุม จึงเห็นโอกาสและสามารถหลบหนีได้ง่ายเนื่องจากบริเวณชายแดนมีช่องทางธรรมชาติที่สามารถเข้าออกได้ง่าย อีกทั้งค่าตอบแทนที่ได้รับเมื่อสามารถหลอกลวงผู้เสียหายได้ตามสัดส่วนของยอดที่หลอกลวงได้ ขณะเดียวกันกลุ่มหลอกลวงเห็นถึงโอกาสตามทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity Theory) ที่อธิบายว่าอาชญากรรมเกิดขึ้นเมื่อมีสามองค์ประกอบคือ การมีเป้าหมายที่เหมาะสม การขาดผู้พิทักษ์ที่มีประสิทธิภาพ และการมีผู้กระทำความผิดที่มีแรงจูงใจ (Cohen & Felson, 1979) ทำให้ผู้กระทำความผิดเห็นถึงโอกาส ตั้งแต่ในช่วงโควิด-19 สถานการณ์ที่ทุกคนใช้การสื่อสารบนพื้นที่ไซเบอร์โดยไม่ยึดติดกับตำแหน่งทางกายภาพจนเกิดเป็นกิจวัตรประจำวัน ขาดการป้องกัน อีกทั้งขีดความสามารถของสำนักงานตำรวจแห่งชาติยังไม่เพียงพอ พบปัญหาในการกระจายหน้าที่ภายในหน่วยงานและขาดทักษะเฉพาะทาง

(1) ขีดความสามารถของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

1.1) ปัญหาในประเด็นขีดความสามารถของผู้บังคับใช้กฎหมายที่ขาดทักษะและความเชี่ยวชาญการสืบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานทางดิจิทัล ส่วนประเด็นขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีหลายระบบแต่ไม่สามารถเชื่อมโยงกัน ทำให้ต้องทำงานซ้ำซ้อน ไม่มีฐานข้อมูลสำคัญ ส่วนเทคโนโลยีสนับสนุนการปราบปรามไม่มีหรือมีไม่เพียงพอ รวมถึงปัญหาขีดความสามารถด้านการบริหารงานพบว่า ขาดคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน ขาดเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนและตรวจพิสูจน์หลักฐาน ขาดการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้านไปดำรงตำแหน่งตามสายงาน ขาดการพัฒนาและการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเฉพาะทางทั้งด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการสืบสวนและภาษาต่างประเทศในการสื่อสารเพื่อประสานงาน ขาดเนื้อหาในหลักสูตรและขาดการฝึกปฏิบัติในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสืบสวน งานสืบสวนสอบสวนใช้งบประมาณมากในการประสานและติดตามพยานหลักฐาน การเดินทางเพื่อการสืบสวน

ทั้งภายในประเทศ และประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีอาณาเขตติดต่อในการติดตามยากและมากขึ้น การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ในการปฏิบัติงานในทุกด้านโดยเฉพาะในระดับสถานี ขาดการมอบหมายและติดตามงานที่ดี และเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษา Uthayo, et al. (2020) ที่พบว่าในระดับสถานีตำรวจขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติและการสืบสวน ขาดแคลนผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐานทางดิจิทัล ปัญหาด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ปัญหาด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ขาดแนวทางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในลักษณะคู่มือ และยังสอดคล้องกับ Luong, et al. (2019) พบว่าการรับมือกับภัยคุกคามจากอาชญากรรม ไซเบอร์ถือเป็นความท้าทายที่เวียดนาม ที่ยังขาดนโยบายด้านบุคลากรและเทคโนโลยีที่ดี และสอดคล้องกับ Tiprapakool, et al. (2021) พบว่า ปัญหาในการสืบสวนคดีอาชญากรรมทางไซเบอร์เกิดจากหน่วยงานและเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายขาดแคลนกำลังพล เทคโนโลยี และการบำรุงรักษาและไม่มีความพร้อมเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณงาน

1.2) แนวทางยกระดับขีดความสามารถของผู้บังคับใช้กฎหมายสอดคล้องกับ Luong, et al. (2019) พบว่า หน่วยเฉพาะทางจะต้องสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับพัฒนาความรู้ด้านวิชาชีพและความเข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับขอบเขตของไซเบอร์ รวมถึงทักษะทางเทคนิคในการรวบรวมพยานหลักฐานตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเป็นไปในทิศทางเดียวกับ Millaku (2023) การสืบสวนอาชญากรรมไซเบอร์ต้องใช้ความเชี่ยวชาญและเทคนิคพิเศษในการรวบรวมหลักฐาน รวมถึงการทำงานร่วมกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเพื่อดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด และสอดคล้องกับ Curtis & Oxburgh, (2022) พบว่าต้องฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และจัดทำแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน

1.3) แนวทางการพัฒนาหรือการประสานความร่วมมือทางเทคโนโลยีสอดคล้องกับ Kumarnboon (2020) พบว่าภาพรวมการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในสังคม รัฐหรือตำรวจต้องนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) มาช่วยปฏิบัติงาน ควรมีห้องปฏิบัติการแบบ War room และควรมีระบบติดตามสถานการณ์อาชญากรรมไซเบอร์ทุกประเภทและสอดคล้องกับ Rusa & Jitariuc (2022) พบว่าการแก้ไขปัญหาที่พบในกระบวนการสืบสวนอาชญากรรมทางไซเบอร์ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมในการดำเนินงานและสืบสวน

1.4) แนวทางการพัฒนาการบริหารสอดคล้องกับ Sari (2024) พบว่า ดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพ เพื่อเสริมสร้างความเชี่ยวชาญและทรัพยากรในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมไซเบอร์ด้วยการปรับปรุงวิธีการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ตามภาระงาน

(2) ด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย

2.1) ปัญหาด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ผลการวิจัยพบว่า พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566 มีปัญหาในการนำไปใช้ส่วนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 ไม่ครอบคลุมกลุ่มที่แจ้งว่าตนเองเป็นเหยื่อ รวมถึงการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ยังทำได้ไม่เข้มงวดมาก อีกทั้งคำสั่งการปฏิบัติงานในการปราบปรามฯ ไม่ชัดเจน สอดคล้องกับรายงานขององค์การตำรวจสากลที่ว่า ความสำคัญของการปรับปรุงกฎหมายเพื่อเอื้อให้เกิดการสืบสวน และกรอบกฎหมายของแต่ละประเทศควรอนุญาตให้มี

ระยะเวลาที่เพียงพอ สำหรับการรวบรวม วิเคราะห์ และเปิดเผยพยานหลักฐานดิจิทัล หากกำหนดระยะเวลาสั้นเกินไป อาจทำให้ไม่สามารถรวบรวมและวิเคราะห์พยานหลักฐานที่สำคัญได้ทันเวลา ทำให้อาชญากรหลบหนีการดำเนินคดีได้ (INTERPOL, 2021)

2.2) แนวทางแก้ไขด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายเป็นแนวทางที่เน้นการปรับปรุงกฎหมายให้สามารถนำมาใช้ให้ทันกับสถานการณ์ สอดคล้องกับ Luo (2024) ที่พบว่า แนวทางกฎหมายในการช่วยให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายรับมือกับอาชญากรรมไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและยังสอดคล้องกับ Wang (2024) พบว่า ความสำคัญของการปรับเปลี่ยนกฎหมายเพื่อรับมือกับรูปแบบอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไปและเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ไม่เพียงแต่ในประเทศจีนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงระดับโลก

2.3) มาตรการซีลชายแดนเป็นอีกแนวทางที่สำคัญคือ การตรวจสอบและลงโทษเจ้าหน้าที่ที่เอื้อกับผู้กระทำความผิดอย่างเข้มงวด สอดคล้องกับ Uthayo, et al. (2020) ที่พบว่า ควรยกระดับมาตรการควบคุมชายแดนทำกลไกประสานระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบการเข้าออกประเทศ

(3) ด้านความร่วมมือ

3.1) ปัญหาความร่วมมือภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และปัญหาความร่วมมือระหว่างองค์กรหลายหน่วยทั้งที่เป็นภาครัฐและเอกชน พบว่าการประสานงานมีความล่าช้า ไม่ทันเวลาต่อการดำเนินคดี สอดคล้องกับรายงานของตำรวจสากลที่กล่าวว่า กรณีที่หลักฐานดิจิทัลส่วนใหญ่ต้องขอข้อมูลจากบริษัทเทคโนโลยีในต่างประเทศเหล่านี้ไม่มีพันธะทางกฎหมายที่ต้องให้ข้อมูลเสมอไป ทำให้การขอข้อมูลมักไม่ได้ผลรวดเร็วหรือมีประโยชน์มากนัก (INTERPOL, 2022B) ปัญหาความร่วมมือระหว่างประเทศใช้ความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ ไม่มีรูปแบบการประสานที่ชัดเจน ใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล กัมพูชามีการสั่งการจากบนลงล่าง แบบรวมศูนย์กลาง ต้องใช้เวลาในการประสานงาน โครงสร้างองค์กรของหน่วยบังคับใช้กฎหมายไม่เหมือนกัน ต้องประสานงานหลายหน่วย รวมถึงวัฒนธรรมในการทำงานที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ Bing & Jiang (2023) พบว่า กลไกความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่สมบูรณ์ และการขาดกลไกความร่วมมือทางตุลาการ ถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความร่วมมือระหว่างประเทศ

3.2) แนวทางพัฒนาความร่วมมือภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรทำงานภายใต้ศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปอส.ตร.) อย่างเป็นรูปธรรมผ่านการสั่งการอย่างเป็นเอกภาพ (Unity of Command) และมีทิศทาง/แผนงานเดียวกันร่วมกัน (Unity of Direction) สอดคล้องกับ Khurunun & Saengthongdee (2023) พบว่าการหาแนวทางในการบริหารจัดการร่วมกัน ทั้งนี้อาจจะมีการตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเฉพาะเพื่อดำเนินการเรื่องนี้

3.3) แนวทางพัฒนาเครือข่ายร่วมมือแบบบูรณาการสอดคล้องกับรายงานขององค์การตำรวจสากลที่ว่า ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นสิ่งจำเป็นในการป้องกัน ตรวจจับ สืบสวนและขัดขวางอาชญากรรมทางไซเบอร์ (INTERPOL, 2022A)

3.4) แนวทางพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศสอดคล้องกับ Luo (2024) พบว่าการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามอาชญากรรมไซเบอร์จึงเป็นประเด็นเร่งด่วน และ

เป็นไปในทิศทางเดียวกับรายงานขององค์การตำรวจสากล ที่กล่าวว่าความร่วมมือระดับพหุภาคีมีความสำคัญอย่างยิ่ง (INTERPOL, 2022B) รวมถึงการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศผ่านช่องทางกฎหมายหรือสนธิสัญญาความร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญา (Mutual Legal Assistance Treaty: MLAT)

(4) ด้านของผู้เสียหาย

4.1) ปัญหาด้านของผู้เสียหายเกิดจากการขาดความรู้เท่าทันอาชญากรข้ามชาติเป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับ Nurhayati, et al. (2021) พบว่าอาชญากรไซเบอร์จะโทรหาผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก เนื่องจากขาดความรู้เกี่ยวกับเทคนิคเหล่านี้

4.2) แนวทางการสร้างความตระหนักรู้และทักษะในการรับมือ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับผลกระทบลดลงด้วยวิธีการหลายรูปแบบสอดคล้องกับ Mohamed, et al. (2023) ที่เสนอแนวทางเพื่อการป้องกันและลดความเสี่ยงจากการหลอกลวง จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับโครงการให้ความรู้แก่ประชาชน

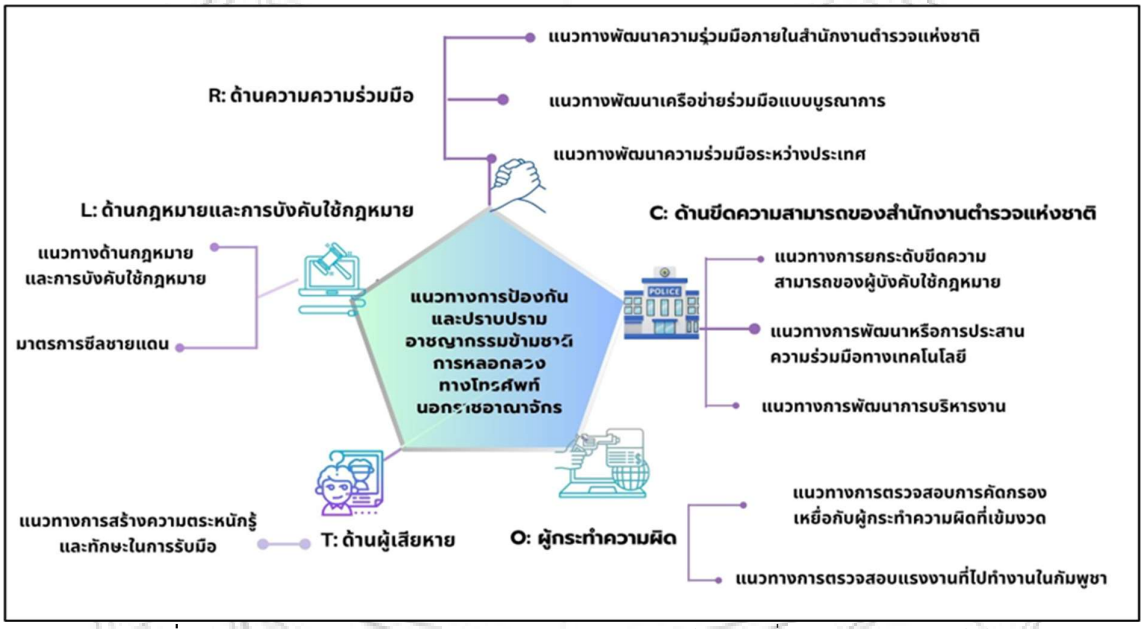

ภาพที่ 2 สรุปแนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรณีการหลอกลวงทางโทรศัพท์ นอกราชอาณาจักรที่มา: ผู้วิจัย 2025

(5) ด้านผู้กระทำความผิดหรือแจ้งว่าตนเองเป็นเหยื่อ

5.1) ปัญหาที่เป็นอุปสรรคด้านผู้กระทำความผิดหรือแจ้งว่าตนเองเป็นเหยื่อนั้น พบว่าเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข เพราะเป็นต้นเหตุของปัญหาจากการที่ผู้กระทำความผิดหรือแจ้งว่าตนเองเป็นเหยื่อของขบวนการส่วนใหญ่เมื่อข้ามเข้ามาทำงานในกัมพูชาจะแจ้งว่าตนเองถูกหลอก แต่หลายๆ กรณีเต็มใจเข้ามาแต่เมื่ออยากกลับประเทศก็จะบอกว่าตนเองเป็นเหยื่อ สอดคล้องกับ Curtis & Oxburgh (2022) พบว่าผู้กระทำผิดอาชญากรรมทางไซเบอร์มีความห่างไกลจากการกระทำผิดและเหยื่อทั้งในเชิงจิตวิทยา สังคม และกายภาพ ส่งผลให้พวกเขาเผชิญกับผลกระทบที่น้อยลงหรือไม่รุนแรง และมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำโดยได้รับแรงผลักดันจากประสบการณ์ของตน

5.2) แนวทางการตรวจสอบการคัดกรองเหยื่อและการแสวงหาข้อเท็จจริง ด้วยกระบวนการคัดกรองที่เข้มงวด

5.3) แนวทางการตรวจสอบแรงงานที่ไปทำงานในกัมพูชาโดยผิดกฎหมาย โดยผ่านด่านคัดกรองแรงงานไปทำงานต่างประเทศเพื่อตรวจสอบใบอนุญาตทำงาน

ผลการวิจัยสามารถสรุปแนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ที่กระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรณีการหลอกลวงทางโทรศัพท์ นอกราชอาณาจักร 11 แนวทางตามที่กล่าวมาข้างต้นและแสดงได้ดังภาพที่ 2 ผลจากการตีความและสังเคราะห์ข้อมูลกับทฤษฎีปกตินิสัยซึ่งเป็นกรอบร่วมกับแนวคิดด้านความปลอดภัยไซเบอร์ โดยมีปัจจัยด้านขีดความสามารถ C (Capacity) ด้านความสัมพันธ์ R (Relation) และด้านกฎหมาย L (Legal) เป็นการประยุกต์ตามแนวคิดเสาหลักของดัชนีความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ ขณะที่ทฤษฎีปกตินิสัยได้แก่ ปัจจัยด้าน C (Capacity) T (Target) และ O (Offender) โดยมีปัจจัยด้านขีดความสามารถของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นส่วนสำคัญที่สัมพันธ์กับแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวว่าถ้าขีดความสามารถของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (C) ดีก็จะสามารถปกป้องกลุ่มเป้าหมาย (T) หรือผู้เสียหายที่มีโอกาสตกเป็นเหยื่อของผู้กระทำความผิด (O) ได้ดีเช่นเดียวกัน

บทสรุป

สถานการณ์อาชญากรรมข้ามชาติ การหลอกลวงทางโทรศัพท์ จากการศึกษาเอกสาร การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่ม พบว่า สถานการณ์อาชญากรรมข้ามชาติการหลอกลวงทางโทรศัพท์ นอกราชอาณาจักร สรุปได้ 6 ประเด็นได้แก่ ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างไทยและกัมพูชา รูปแบบการกระทำความผิดของกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติ แผนประทุษกรรม ผู้เข้าร่วมกระทำความผิด เทคโนโลยีที่ผู้กระทำความผิดใช้ และมูลค่าความเสียหาย ขณะที่ปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติการหลอกลวงทางโทรศัพท์มี 5 ด้าน ซึ่งแต่ละด้านจะมีหลายปัญหา ได้แก่ (1) ปัญหาด้านขีดความสามารถของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมี 3 ปัญหาย่อย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านขีดความสามารถของผู้บังคับใช้กฎหมาย ปัจจัยด้านขีดความสามารถทางเทคโนโลยี และปัจจัยด้านขีดความสามารถการบริหารงาน (2) ปัญหาด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย (3) ปัญหาด้านความร่วมมือมีปัญหาย่อยที่จัดกลุ่มได้ 3 ปัญหาคือ ปัญหาความร่วมมือภายในองค์กร ปัญหาความร่วมมือระหว่างองค์กร และปัญหาความร่วมมือระหว่างประเทศ (4) ปัญหาที่เกิดจากความไม่รู้เท่าทันของผู้เสียหาย และ (5) ปัญหาด้านผู้กระทำความผิดคือปัญหาที่เกิดจากผู้กระทำความผิดโดยตรงกับผู้ที่แจ้งว่าตนเองเป็นเหยื่อ และมีแนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ การหลอกลวงทางโทรศัพท์ 11 แนวทาง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่สนับสนุนการปราบปราม อาจใช้กลไกของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (UNTOC) ในเรื่องความร่วมมือทางอาญา

2. นโยบายประสานความร่วมมือกับผู้บังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ

3. การพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ การหลอกลวงทางโทรศัพท์

4. ข้อกำหนดที่ให้ภาคเอกชนต้องมีมาตรการเฝ้าระวังรายการหรือธุรกรรมที่ผิดปกติ

5. พัฒนาแผนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทั้งระบบ

6. ปรับปรุงพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566 และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 182/2566 เพื่อให้ทันและรองรับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

7. พัฒนาแผนการพัฒนาสถาบันการศึกษา การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.จัดทำความร่วมมือสองฝ่ายและเพิ่มการประสานงานระหว่างหน่วยปฏิบัติโดยเฉพาะพื้นที่ที่รับผิดชอบพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา

2. ปรับปรุงพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566

3. เตรียมหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนและประสานงานทางคดีให้มีความรู้ในลักษณะสหวิทยาการ

4. บังคับใช้มาตรการลงโทษสำหรับภาคธุรกิจที่ไม่ดำเนินการเรื่องความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ

5. เพิ่มมาตรการให้ภาคเอกชนพัฒนาหรือใช้ระบบในการเฝ้าระวังรายการธุรกรรมผิดปกติ รวมถึงมาตรการเข้มงวดเรื่องการเปิดบัญชีและรายการเคลื่อนไหว

6. ผู้ให้บริการใช้มาตรการตรวจสอบและเฝ้าระวังรายการผู้ใช้บริการที่ผิดปกติในพื้นที่เสี่ยง

เอกสารอ้างอิง

Bing, S. & Jiang N. (2023) International Cooperation to Combat Cross-Border Telecom Fraud Crimes: An Examination of Cooperation between China and Myanmar. *International Journal of Forensic Sciences*. 8, (4).1-6

Chitsawang, S., Tunneekul, P., & Chitsawang, N. (2020). *Transnational Crime: the threat to Thailand from the call center gangs. Bangkok:* Thailand Science Research and Innovation. (TSRI).

Cohen, L., & Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American Sociological Review*, 44, 588–608.

Cornish, D.B., & Clarke, R.V. (1986). *The Reasoning Criminal: Rational Choice Perspectives on Offending.* New York: Springer-Verlag.

Curtis, J., & Oxburgh, G. (2022). Understanding cybercrime in ‘real world’ policing and law enforcement. *The Police Journal: Theory, Practice and Principles*. 10 1–20.

Cyber Crime Investigation Bureau. (2024). *Statistic of Online Complaint. 1 March 2022-31 October 2024.* Bangkok: Royal Thai Police.

INTERPOL. (2019). *Crimes Against the Vulnerable.* Retrieved from https://www.interpol.int

INTERPOL. (2021). *National Cybercrime Strategy Guidebook*. Retrieved from https://www.Inter pol.int.

INTERPOL. (2022A). Cybercrime Knowledge Exchange platform. Retrieved from https://interpol .int

INTERPOL. (2022B). *The use of digital evidence in prosecutions in ASIA*. Retrieved from https: //www. interpol.int

INTERPOL. (2024, May). *Global Financial Fraud Assessment*. Retrieved from https://www.interpol.int

Jaishankar, K., (2008). *Space Transition Theory of Cyber Crimes*. In Schmallager, F., & Pittaro, M. (Eds.), Crimes of the Internet (pp.283-301). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Khurununn, K. & Saengthongdee, T. (2023). Guidelines for Preventing Cybercrime in Thailand *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation, (9)6,* 179-190

Kumarnboon, P. (2020). *The relationship between anonymity and cybercrime.* Dissertation, The Degree of Doctor of Philosophy in Criminology and Criminal Justice. Department of Sociology and Anthropology. Faculty of Political Science, Chulalongkorn University.

Luo. (2024) Cybercrime as an industry: examining the organizational structure of Chinese cybercrime humanities and social sciences communication. 11(1554). Retrieve from https://doi.org /10.1057/s41599-024-04042-w

Luong, H.L., Phan, H.D., Chu, D.V., Nguyen, V.Q., Le, K.T., & Hoang, L.T. (2019). Understanding Cybercrimes in Vietnam: From Leading-Point Provisions to Legislative System and Law. *Enforcement. International Journal of Cyber Criminology,13(2).* 290-08

Merton, R. K. (1938). Social structure and anomie. *American Sociological Review, 3(5),* 672–682.

Millaku, L. (2023) Cyber Crimes Investigation. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding.* 10(4). 625-635.

Mohamed, N., Sultan, N., Yan, V.W., & Husin., S.J.M. (2023). Cybercrime in Malaysia Prevention of Honey Trap on Social Media and Online Dating Applications. *Pakistan Journal of Criminology*. 15(4). 667-681.

Nurhayati, S., Musa, S., Boriboon, G., Nuraeni, R., & Putri, S. (2021). Community Learning Center Efforts to Improve Information Literacy in the Community for Cyber Crime Prevention during a Pandemic. *Journal of Nonformal Education, 7(1).*

Office of the Council of State. (2556). *Anti-Participation in Transnational Organized Crime Act B.E. 2556.* Government Gazette, Vol. 130, Section 55 Kor/ 26th June, 2556

Rusu, V., & Jitariuc, V. (2022). Peculiarities of the Tactics of Criminal Prosecution Actions in cases of Cybercrime. *Romanian Journal of Forensic Science, 23(123),* 262-271

Sari, M.N. (2024) Cybercrime in Association of Southeast Asian Nations: Regional Effort and Its Effectiveness. *Journal of Information Policy, 14, (2024),*1-31

The Office of Police Attache Royal Thai Embassy, Phnom Penh. (2024). *The summary of Deportation to Thailand, Fiscal Year, 2024*

Tiprapakool, E., Sunee Kanyajit, S., Sinloyma, P., Suwannanon, A., & Yimyam, M. (2021). Model Of Cyber Crime Investigation in Thailand: Fraudulent Cases. Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI). 12(6). 9365 – 9372

Uthayo, P., et al. (2020) The Improvement of Thai Police Administration and Upgrading the Cooperation with Police Organization in ASEAN members countries in order to Prevent Public Security from Transnational Crime. *Bangkok:* Thailand Science Research and Innovation. (TSRI).

Wang, F. (2024). Victim-offender overlap: the identity transformations experienced by trafficked Chinese workers escaping from pig-butchering scam syndicate. *Trends in Organized Crime.* Retrieve from https://doi.org/10.1007/s12117-024-09525-5

Wong, H.M. (2024). Research on International Cooperation in Cracking down Cross border Cyber telecoms Fraud. *Transactions on Social Science, Education and Humanities Research, 12(2024)*, 65–84